

Výroční zpráva

Ústředního archivu zeměměřictví a katastru (ÚAZK) za rok 2020

Sídlo archivu: Pod Sídlištěm 9, 182 11 Praha 8
Telefon: 284 041 681
E-mail: miroslav.kronus@czzk.cz

Zřizovatel archivu: Zeměměřický úřad. ÚAZK je v organizační struktuře zřizovatele začleněn jako samostatné oddělení Zeměměřické sekce úřadu.

Akreditace: ÚAZK je archivem akreditovaným pro výkon působnosti veřejného specializovaného archivu.

Personální podmínky archivu

Vedoucí archivu:	RNDr. Miroslav Kronus
Systemizovaný stav pracovníků:	11
Skutečný stav pracovníků:	11
Funkční zařazení pracovníků:	1 vedoucí samostatného oddělení 7 archivářů 3 operátoři IKT

Celkové množství uložených archiválií

Počet fondů:	23
Počet sbírek:	7
Počet běžných metrů celkem:	1127
Počet evidenčních jednotek:	187 647

Stupeň zpracovanosti - metráž	počet b.m.	%
Nezpracováno:	540	48
Zpracováno:	587	52
Z toho inventarizováno:	0	0

Stupeň zpracovanosti - evid. jednotky	počet	%
Nezpracováno:	3 305	2
Zpracováno:	184 342	98
Z toho inventarizováno:	0	0

Počet archivních pomůcek:	31
---------------------------	----

***Poznámka:** inventarizovaných archiválií uvádíme prozatím nulové množství, protože definitivní archivní pomůcky typu inventář vygenerujeme až po plánovaném přechodu na komplexnější verzi databáze. Její pořízení je plánováno na rok 2021, migrace dat do nové databáze na rok 2022.*

Přejímání, třídění a inventarizace archiválií

V průběhu roku bylo zaevidováno 58 dodávek archiválií. Jednalo se o povinné výtisky kartografické produkce ZÚ a převzaty k archivaci byly i mapy z katastrálního pracoviště Jindřichův Hradec a z katastrálních pracovišť Katastrálního úřadu pro Jihomoravský kraj.

Část dodávek jako každoročně tvořily dary. V roce 2020 obohatili mapové sbírky nebo archivní knihovnu tito dárci: Mgr. Martin Buchlovský, Ing. Jan Csibrei, Vladimír Daněček, Zvonimír Dragoun, Ing. Jiří Drozda, RNDr. Tomáš Grim, Ph.D., Ing. Jiří Hajduk, Ing. Bohuslav Haltmar, Ing. Jiří Hautke, Jaroslav Kořínek, Ing. Milan Krajča, PhDr. Květa Krajčová, Bořek Krečmer, doc. Ing. Miroslav Mikšovský, CSc., Romana Modráčková, Ing. Jiří Müller, Ing. Marie Najmanová, PhDr. et Mgr. Eva Novotná, PhDr. Filip Paulus, RNDr. Jana Pressová, Marie Rašíková, Ing. Jan Ratiborský CSc., Bc. Ondřej Rosenkranz, Ing. Jana Sívrová, Ing. Petr Skála, Mgr. Zdeněk Stachoň, Ph.D., RNDr. Hana Stehnová, Ing. arch. Tomáš Sucharov, Tomáš Tichý, Ing. Eva Ustohalová, PhDr. Vladimír Waage, Stanislav Zemen. Všem touto cestou děkujeme.

Přejaté archiválie jsou po zaevidování roztrženy a zařazeny do jednotlivých fondů a sbírek. Část z nich je poté bez odkladu zpracována databázovou inventarizací a i fyzicky vřazena do struktury příslušné inventární jednotky, ostatní jsou provizorně uloženy do nezpracovaného materiálu k inventarizaci pozdější.

Velký nárůst databázového zpracování zaznamenaly v roce 2020 zejména fondy geodetických základů, mapy pro školy a veřejnost po roce 1850, písemný operát stabilního katastru, některé z fondů topografických a základních map nebo sbírka historických tiskopisů a formulářů používaných při astronomických měřeních, v triangulaci, nivelaci, fotogrammetrii a dalších oborech. Nově byla do databáze převedena například dosud nepublikovaná sbírka geodetických a kartografických přístrojů a pomůcek a sbírka reprografických kopií starých map. Postupně je zapisován i materiál fondu Zeměměřický úřad a jeho předchůdci.

Data o archiváliích jsou v ÚAZK soustředěna v jednotné archivní databázi **ProArchiv**. Ta obsahovala k 31. 12. 2020 tyto počty záznamů:

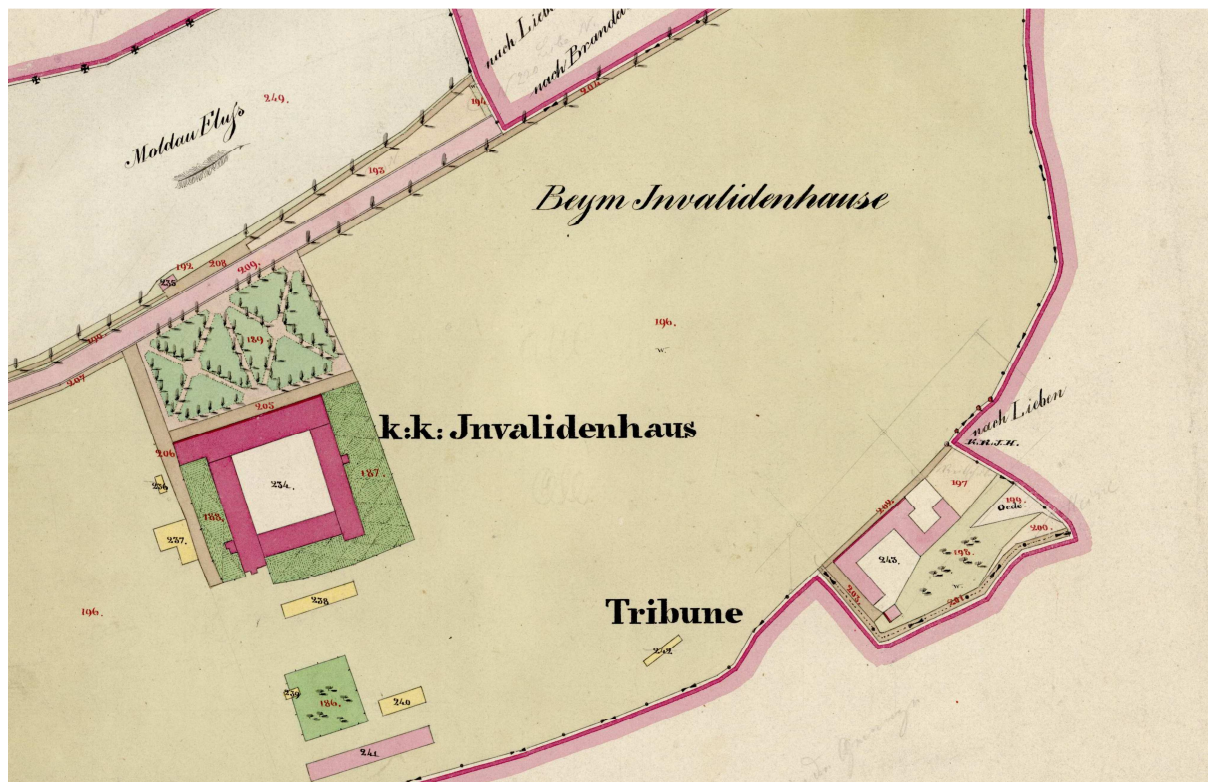
- fondy geodetických základů: 987,
- fondy katastrální: 84 668,
- fondy topografických a základních map: 129 735,
- fond Katastrální a měřické předpisy (včetně sbírky tiskopisů): 4 765,
- sbírka Kartografická díla pro školy a veřejnost: 19 620,
- sbírka Tematické a účelové mapy pro úřední potřebu: 10 647,
- sbírka Obrazové dokumenty z oboru geodézie a kartografie: 74,
- ostatní fondy a sbírky: 2 857.

Do databáze je vedle fondů a sbírek zpracovávána i **archivní oborová knihovna**, tematicky zaměřená zejména na obory geodézie, kartografie a katastru. Aktuálně obsahuje 3 831 záznamů, z toho 3 015 záznamů monografií a 816 záznamů periodik. Přírůstky jsou získávány i prostřednictvím knihovnického portálu Akvizice – elektronická konference pro zasílání nabídek vyřazených knih.

Skenování fondů a sbírek

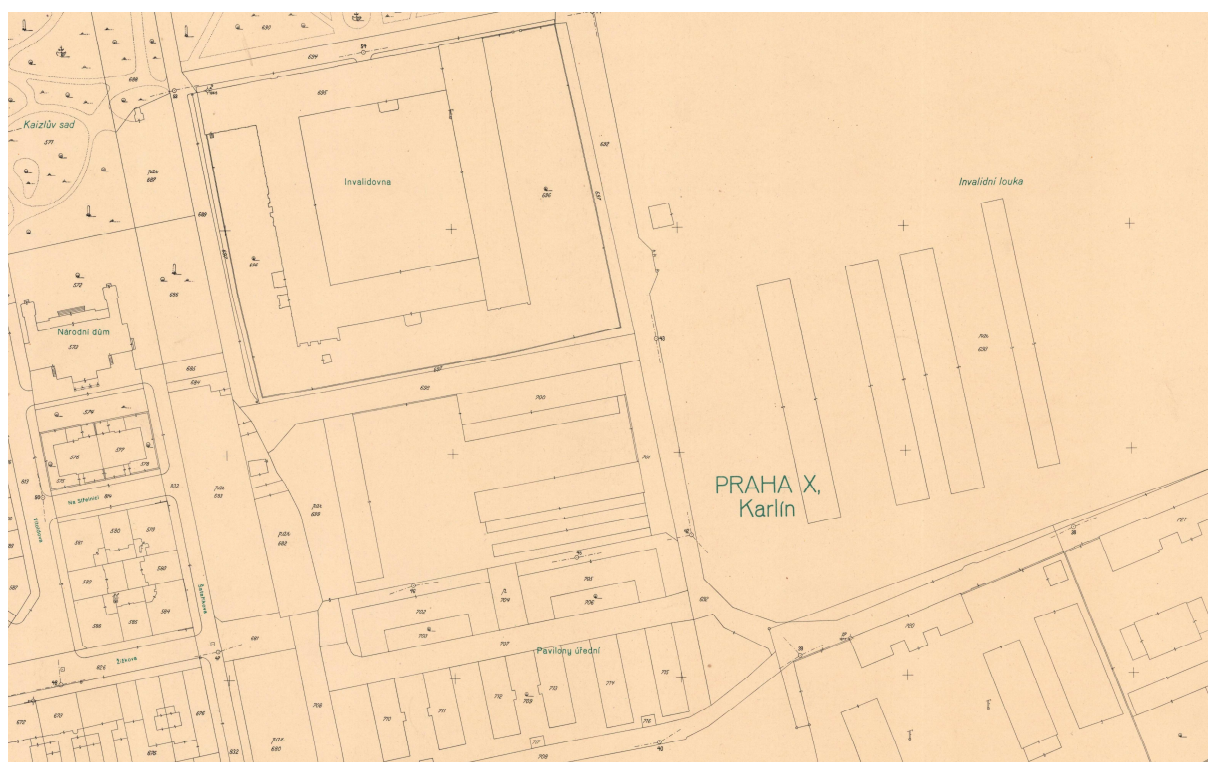
Skenování probíhalo souběžně na dvou velkoformátových skenerech. Celkem bylo v průběhu roku na obou skenerech vyhotoveno 23 452 rastrových kopií. Archiv má tak nyní k dispozici již více než 470 000 digitalizátů.

Na skeneru stolovém bylo dokončeno skenování Originálních map stabilního katastru Čech a všechny tyto stěžejní mapy jsou již i publikovány ve webových aplikacích archivu. Skenování těchto map z území Moravy bude zahájeno v roce 2021.

Obr. 9.1 Invalidovna v Praze – Karlíně na originální mapě SK z roku 1841

Na skeneru válcovém byly postupně skenovány zejména mapy pozemkového katastru. Rovněž tyto práce přejdou do příštího roku.

Obr. 9.2 Okolí Invalidovny na mapě z roku 1946

Obr. 9.3 Okolí Invalidovny na mapě z roku 1970

Oba skenery se v závěru roku podařilo doplnit novou a pro další práci maximálně perspektivní technikou. Dosluhující stolový skener, jehož stále častější opravy byly již velice problematické kvůli nemožnosti sehnat některé náhradní díly, byl nahrazen novým zařízením, opět s parametry pro nejkvalitnější kartometrické skenování map. Válcový skener byl doplněn velkoformátovým skenerem knižním, který archivu v příštím roce umožní zahájit dlouho očekávané skenování nemapových částí fondů a sbírek, zejména rozsáhlého písemného operátu stabilního katastru.

Podle potřeby byly skenovány i různorodé archiválie na základě aktuálních požadavků badatelů, protože se ale nejedná o systematické skenování ucelených částí fondů, nejsou tyto skeny do statistik započítány.

Dálkový přístup k archiváliím

Dálkový přístup k archiváliím ÚAZK je zajištěn samostatnými aplikacemi Archiv a Vademecum. Archiv (<https://ags.cuzk.cz/archiv/>) umožňuje vyhledávání nad navigační mapou a publikuje mapové archiválie i letecké měřické snímky. Aplikace Vademecum (<https://uazk.cuzk.cz/vademecum/>) publikuje záznamy ProArchivu a jejich přílohy na bázi zadávaných dotazů nebo postupným procházením strukturou archivu.

Aplikace **Archiv** navázala na veřejností vysoce kladně hodnocenou aplikaci **Archivní mapy**. Archiv touto cestou děkuje tvůrci a programátorovi původních Archivních map Ing. Stanislavu Meissnerovi za 14 let trvající spolupráci a za jeho zásadní podíl na dnešním stavu popularity mapových archiválií ÚAZK, které jsou masově využívány nejenom pro původní účely katastrální, ale i pro potřeby vědecké, popularizační, studijní nebo třeba genealogické. A věříme, že i nová aplikace si rychle získá stejné množství uživatelů a stejnou oblibu, například i díky pohodlné a pohotově dostupné verzi pro mobilní telefony.

Aplikace **Vademecum** zaznamenala v průběhu roku nárůst počtu záznamů o archiváliích o 69 684 ks a nárůst počtu vložených digitalizátů dokonce o rekordních 279 322 ks. Stala se tak plnohodnotným nástrojem k on-line studiu archiválií, počtem nabízených skenů srovnatelným s aplikací Archiv, která ovšem pracuje na uživatelsky atraktivnějším a pohodlnějším principu pouhého kliknutí do navigační mapy bez nutnosti cokoli zadávat.

V závěru roku disponovalo Vademecum počtem 253 503 záznamů a 299 786 digitalizátů.

Další výraznou změnou Vademeca bylo jeho rozšíření o **data archivní oborové knihovny**. Zaznamenané publikace a periodika si lze vyžádat k prezenčnímu studiu v badatelně archivu, výpůjční služba není zavedena.

Archiv se v pozici konečného uživatele účastní i dvouletého **projektu TA ČR** „Vývoj technologie pro tvorbu bežešvé originální mapy stabilního katastru“. Projekt by měl být dokončen v závěru roku 2021 a jeho výsledky by poté mohly povýšit na novou úroveň možnosti publikování i praktického využívání map stabilního katastru.

Služby veřejnosti

Rok 2020 přinesl výrazný posun v charakteru poskytování služeb veřejnosti, protože v důsledku krizových opatření vlády a dvakrát vyhlášeného nouzového stavu zůstala badatelná archivní po mnoho týdnů pro veřejnost zcela uzavřena. Díky možnosti neustále rozšiřovaného dálkového přístupu k většině nejžádanějších archiválií byly badatelské požadavky uspokojovány bez výpadků a všechny ostatní požadavky byly uspokojeny rovněž distančním způsobem.

K tomu napomohla i archivem iniciovaná a poté prakticky zavedená úprava e-shopu, která významně zjednodušila poskytování skenů těch archiválií, které dosud v nabídce poskytovaných datových sad nejsou. I tyto skeny lze nyní poskytovat prostřednictvím e-shopu, postačí pouze dohodnout s archivem vyhotovení skenů na přímou objednávku klienta.

Celkově bylo v průběhu roku i za ztížených podmínek uskutečněno 101 návštěv badatelů v badatelně archivu a distančně vyřízeno 217 převážně e-mailových žádostí a dotazů na archiválie.

Exkurze studentů do archivu ani jednodenní příležitostné výstavy archiválií pro zaměstnance budovy katastrálních úřadů se v tomto roce z výše uvedených důvodů nekonaly.

Depozitář Pardubice

Loňské problémy se zvýšenou vlhkostí vzduchu v jedné z místností depozitáře se podařilo vyřešit pořízením programovatelného odvlhčovače. Díky tomu se v místnosti již trvale udržují předepsané hodnoty. Všechny ostatní prostory depozitáře jsou z tohoto pohledu v pořádku a celý depozitář má nyní pro trvalé ukládání archiválií odpovídající mikroklimatické podmínky.

Výroční zpráva Zeměměřického úřadu je publikována na <https://www.cuzk.cz/Urady/Zememericky-urad/Zpravy-ZU/Vyrocní-zpravy-ZU-souhrne-informace.aspx>

Výroční zpráva ÚAZK je publikována na <https://www.cuzk.cz/Urady/Zememericky-urad/Dalsi-informace/UAZK/Prohlizeni-archivalii,-archivni-mapy.aspx>

V Praze dne 24. února 2021

RNDr. Miroslav Kronus
vedoucí ÚAZK
podepsáno elektronicky